

УДК 658.1

К. Крижанівська

Науковий керівник: І. Мартиняк, канд.екон.наук

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

К. Kryzhanivska

Scientific supervisor: I. Martyniak, PhD

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

STUDY OF SOME PECULIARITIES OF A SMALL COMPANY DEVELOPMENT UNDER WAR STATE CONDITIONS

Підприємництво в Україні, яке ще не відновило в повній мірі свого функціонування на тлі викликів глобальної економічної кризи, спричиненої COVID-19, сьогодні стикається із новими викликами, пов'язаними із повномасштабними воєнними діями, введенням військового стану, анексією та окупацією частини територій.

Пріоритети розвитку малих підприємства в багатьох країнах світу дозволяють усунути диспропорції розвитку регіонів та окремих ринків, створити додаткові робочі місця, скоротити безробіття. Малі підприємства є одним із лідерів у справі активізації інноваційної діяльності, стимулюванні конкуренції. Саме на розвиток малих підприємств як на потенційно інноваційно активних та витрато ефективних гравців акцентовано програми державної підтримки в багатьох країнах світу.

У сучасних дослідженнях О. Красоти, І. Кір'єва, В. Марченко, Д. Харитоненко проаналізовано особливості функціонування малого підприємництва в Україні у кризові періоди. Сьогодні бізнес є справжнім хребтом української економіки, оскільки його налагодження сприятиме платоспроможності населення і є запорукою наповнення державного бюджету. Ключовим фактором посилення економічної стійкості держави є активізація бізнес-діяльності, що в нашому випадку призводить до здатності ефективно протистояти агресору.

Василець Н. М. [2] підкреслює, що підприємництво є динамічним та активним видом бізнесу і як правило саме поняття «підприємництво» асоціюється саме з малим бізнесом. В її дослідженні виділено основні перешкоди ведення та розвитку бізнесу в умовах криз (зокрема, й війни). Ними визначено:

- неможливість своєчасного погашення фінансових зобов'язань;
- відсутність механізмів відміни плати за оренду приміщення через форс-мажорні обставини;
- важкість реалізації бюджетних програм дотаційної підтримки бізнесу через бюджетні обмеження;
- необхідність релокації та адаптації до нових умов бізнес-середовища;
- складнощі налагодження системи логістики.

Сучасна статистика підтверджує це даними опитувань, які свідчать що 46,8% підприємств майже повністю або і зовсім припинили функціонування з 24.02.2022 року і лише 12,4% підприємств не змінили обсягу діяльності у порівнянні із довоєнним, або досягли певного зростання.

За даними порталу Дія.Бізнес лише близько 10% досліджених підприємців не мають на меті коригувати свою бізнес-стратегію, інші ж або вже вжили коригуючих заходів, або працюють над їх розробкою.

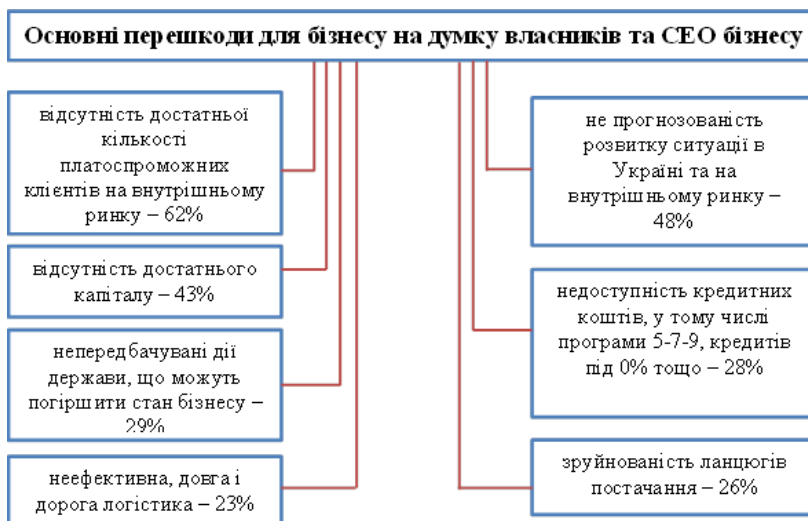

Рис. 1. Результати опитування власників бізнесу щодо основних перешкод розвитку бізнесу в умовах воєнного стану [1]

Також, поряд із припиненням роботи або скороченням обсягів виробництва відбувається і скорочення працівників малого та середнього бізнесу. За результатами опитування ГО «Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» в рамках проекту Future of Work, зміни в режимі праці відзначаються у 67 % найманих працівників (рис. 2).

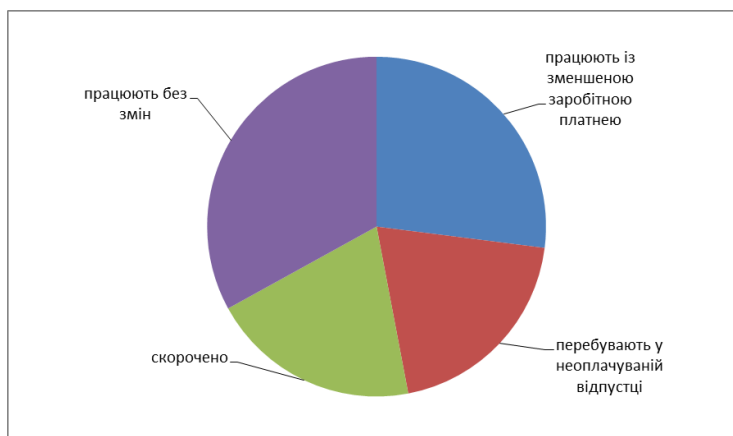

Рис. 2. Дослідження впливу війни на найманих працівників в українському малому бізнесі.

В той момент, коли великий бізнес в Україні є під загрозою через постійні удари, в т.ч. і на елементи енергетичної інфраструктури, на малий бізнес покладається важлива роль – відновлення економіки України. Малі підприємства в більшості країн вважаються основою розвитку економіки, тому сьогодні для ефективної повоєнної відбудови економіки важливо нарощувати їх потенціал.

Література

1. Аналіз актуального стану та пропозиції щодо покращення умов для підприємництва в Україні. URL: <https://careerhub.in.ua/doslidzhennya-analiz-aktualnogo-stan/> (дата звернення 10.11.2022)
2. Василець Н. М. Наукові підходи до розвитку малого бізнесу в умовах війни. URL: <https://reicst.com.ua/asp/article/view/monograph-02-2022-01-08/monograph-02-2022-01-08> (дата звернення 10.09.2022)